

ቁጥር 9018-31/485
ቀን 20/11/16

ለአብነት ጠቅላይ ፍ/ቤት

ለአብነት ፍትህ ቢሮ

ለ12ቱ ዞን ከተሞችና መሠረተ ልማት መምሪያ

ለ 8ቱ ሪጂዮፖሊታን ከተማ አስተዳደር

በያሉበት

ጉዳዩ፡- የኢ.ፌ.ዲ.ሪ የፌዴሬሽን ምክር ቤት ውሳኔን ስለመላክ

የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ፌዴሬሽን ምክር ቤት በ4ኛ አመት 1ኛ መደበኛ ጉባኤ መስከረም 29 ቀን 2016 ዓ.ም ባደረገው ስብሰባ በሰጠው ውሳኔ በአገር አቀፍ ደረጃ ከአዋጅ ውጪ በመንግስት የተያዙ ቤቶችን አስመልክቶ ወደ ባለንብረቶችን ለመመለስ ኤጀንሲ የተቋቋመ መሆኑን፤ ከአዋጅ 47/67 ውጪ ቤት ተወርሶብኛል የሚል ግለሰብ ቤቱ የተፈቀደለት ከሆነ ወይም በፕራይቪታይዜሽን ኤጀንሲ ቤቱ እንዲመለስለት ካልተወሰነ በስተቀር ለረጅም ጊዜ በመንግስት ቁጥጥር ስር ሆኖ ሲተዳደር የነበረ ንብረት ለአመልካች እንዲመለስ መወሰን ከጊዜ ርዝመት ጋር ተያይዞ ተአማኒነት የሌለው ማስረጃ እንዲቀርብ የሚያበረታታ በመሆኑ እንዲህ አይነት ቤቶች የመንግስት እንደሆኑ ይቆጠራሉ ሲል ወስኗል። አያይዞም ከዛሬ 40 ዓመት በፊት በመንግስት እጅ የገባን ቤት ቅጽ ካልቀረበ ቤቱ በመንግስት እንደተወረሰ አይቆጠርም የሚሉት ውሳኔዎች ከቅጹ ዓላማና ቆይታ አንጻር በምክርቤቱ ውሳኔ መሠረት ተቀባይነት እንደሌለው ጨምሮ ገልጿል። ስለሆነም ተመሳሳይ የህግ ጉዳዮችን ለመፍታት ውሳኔውን መነሻ ታደርጉ ዘንድ የምክር ቤቱን ውሳኔ የያዘ 13 ገጽ ሰነድ አባሪ አድርገን ልክንላችኋል በማለት የከተማና መሠረተ ልማት ሚኒስቴር በቁጥር 851መ250/590 በቀን 25/10/2016 ዓ.ም በተጻፈ ደብዳቤ ገልጸልናል።

ስለሆነም ደብዳቤው በአድራሻ እንዲደርሳችሁ የተደረገ አካላት ውሳኔውን ለማስፈጸም የበኩላችሁን ኃላፊነት እንድትወጡ የተለመደ ትብብራችሁን በአክብሮት እየጠየቅን የተላከልንን የውሳኔ ግልባጭ 14 ገጽ አያይዘን ልክናል።

ግልባጭ//

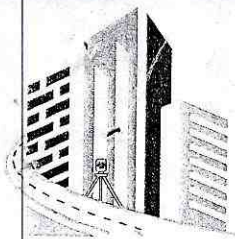
በም/ርዕ/መስ/ማዕ/የከ/ዘ/አ/ቢሮ ኃላፊ

ለቤቶች ልማትና አስተዳደር ዳይሬክቶሬት

ከመል ቢሮ

ከሠላምታ ዶር
[Signature]
አብነት ጠቅላይ ፍ/ቤት
የፍትህ ቢሮ

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የከተማና መሠረተ ልማት ሚኒስቴር
THE FEDERAL DEMOCRATIC REPUBLIC OF ETHIOPIA
MINISTRY OF URBAN AND INFRASTRUCTURE

#TCC85100250/590

Ref. No

#325/10/2016

Date

በአሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት
 ለከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ቢሮ

ፊንፊኔ

በትግራይ ብ/ክልላዊ መንግሥት

ለቤቶች ልማት ኤጀንሲ

መቀሌ

በማዕከላዊ ኢትዮጵያ ክልል

ለከተማና መሠረተ ልማት ቢሮ

ቡታጅራ

በደቡብ ኢትዮጵያ ክልል

ለከተማና መሠረተ ልማት ቢሮ

አርባ ምንጭ

በደቡብ ምዕራብ ኢትዮጵያ ክልል

ለቤቶች ልማትና አስተዳደር አጀንሲ

ቦንጋ

በሰላማ ብ/ክልላዊ መንግሥት

ለቤቶች ልማትና አስተዳደር አጀንሲ

ሀዋሳ

በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር

ለቤቶች ልማትና አስተዳደር ቢሮ

አዲስ አበባ

→ በአማራ ብ/ክልላዊ መንግሥት

ለከተማና መሠረተ ልማት ቢሮ

ባህርዳር

በሰማሌ ብ/ክልላዊ መንግሥት

ለከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ቢሮ

ጅግጅጋ

በአፋር ብ/ክልላዊ መንግሥት

ለከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ቢሮ

ሰመራ

በቤንሻንጉል ጉሙዝ ብ/ክልላዊ መንግሥት

ለከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ቢሮ

አሰሳ

በጋምቤላ ብ/ክልላዊ መንግሥት

ለከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ቢሮ

ጋምቤላ

በሐረር ብ/ክልላዊ መንግሥት

ለቤቶች ልማትና የመንግስት ኮንስትራክሽን ኤጀንሲ

ሐረሪ

በድራዳዋ አስተዳደር

ለኮንስትራክሽንና ቤቶች አስተዳደር ቢሮ

ድራዳዋ

ጉዳዩ:- የኢ.ፌ.ድ.ሪ የፌዴሬሽን ምክር ቤት ውሳኔን ስለመላክ፤

የኢ.ፌ.ድ.ሪ የፌዴሬሽን ምክር ቤት በ4ኛ ዓመት፤ 1ኛ መደበኛ ጉባኤ መስከረም 29 ቀን 2016 ዓ.ም ባደረገው ስብሰባ በሰጠው ውሳኔ በአገር አቀፍ ደረጃ ከአዋጅ ውጪ በመንግስት የተያዙ ቤቶችን አስመልክቶ ወደ ባለንብረቶቹ ለመመለስ ኤጀንሲ የተቋቋመ መሆኑን፤ በፌዴሬሽን 47/67 ውጭ ቤት ተወርሶብኛል የሚል ሰው ቤቱ የተፈቀደለት ከሆነ ወይም በፕራይቭታይዜሽን ኤጀንሲ ቤቱ እንዲመለስለት ካልተወሰነ በስተቀር ለረጅም ጊዜ በመንግስት ቁጥጥር ሥር ሆኖ ሲተዳደር የነበረ ንብረት ለአመልካች እንዲመለስ መወሰን ከጊዜ ርዝመት ጋር ተያይዞ ተዓማኒነት የሌለው ማስረጃ እንዲቀርብ የሚያበረታታ በመሆኑ እንዲህ ዓይነት ቤቶች የመንግስት እንደሆኑ ይቆጠራሉ ሲል ወስኗል። አያይዞም ከዛሬ 40 ዓመት በፊት በመንግስት እጅ የገባን ቤት ቅጽ ካልቀረበ ቤቱ በመንግስት እንደተወረሰ አይቆጠርም የሚሉት ውሳኔዎች ከቅጽ ዓላማና ቆይታ አንጻር በምክብሩ ውሳኔ መሠረት ተቀባይነት እንደሌለው ጨምሮ ገልጿል። ስለሆነም ተመሳሳይ የህግ ጉዳዮችን ለመፍታት ውሳኔውን መነሻ ታደርጉ ዘንድ የምክር ቤቱን ውሳኔ የያዘ 13(አሥራ ሶስት) ገጽ ሰነድ አባሪ አድርገን የላክንላችሁ መሆኑን እገልጻለን።

ግልባጭ:-

- ለቤቶች ልማት መሪ ሥራ አስፈጻሚ
- ለቤቶች መረጃና አስተዳደር ሥርዓት ዴስክ

ከ/መ/ል/ሚ/ር

ከሠላምታ ጋር

ሄለን ደበበ ወ/ጊዮርጊስ
ሚኒስትር ዴኤታ

ቁጥር
No. ፌ.ዴ.ሪ.ፓ.፡፡/123/89
ቀን
Date. 26/09/2016

ለኢትዮጵያ ፌዴራል ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የከተማና መሠረተ ልማት ሚኒስቴር
አዲስ አበባ

ጉዳዩ፡- የውሳኔ ግልባጭ ስለመስጠት ፤

በቁጥር 851መ250/3 በቀን 30/05/2016 በተላፈ ደብዳቤ በጠየቁት መሠረት የኢ.ፌ.ዲ.ሪ የፌዴሬሽን ምክር ቤት መስከረም 29 ቀን 2016 ዓ.ም ባደረገው 6^ኛ የፓርላማ ዘመን 3^ኛ ዓመት 1ኛ መደበኛ ጉባኤ ከአዋጅ 47/67 ጋር በተያያዘ ያሳለፈው ውሳኔ በከተሞች ከተወረሱ ቤቶች በተለይም ቤቶቹ ከተወረሱበት ቅጽ 003 ጋር በተያያዙ ጉዳዮች የሚፈታና እጅግ በጣም ኢጋዥ ሆኖ በተገኘው የተሰጠውን ውሳኔ እንዲሰጣቸው በጠየቁት መሠረት 10 ገጽ ኮፒ በዚህ ሽፒ ደብዳቤ የሰጠናቸው መሆኑን እንገልጻለን ፡፡

ከሠልጣኑ ጋር

[Handwritten signature]

[Handwritten text]

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የከተማና መሠረተ ልማት ሚኒስቴር

THE FEDERAL DEMOCRATIC REPUBLIC OF ETHIOPIA
MINISTRY OF URBAN AND INFRASTRUCTURE

ቁጥር 251/2016/250/3

Ref. No

ቀን 30/05/2016

Date

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
ሰፈራዊ ምክር ቤት
አዲስ አበባ

ሃ/ሥ 727
116/16

ጉዳዩ፡ የውሳኔ መረጃ ስለመጠየቅ፤

የከተማና መሠረተ ልማት ሚኒስቴር ከሚሰራባቸው ቁልፍ ጉዳዮች አንዱ የቤቶች ልማትና አስተዳደር መሆኑ ይታወቃል። ከዚህ ጋር በተያያዘ ቤቶችን በማስተዳደር ሂደት በመሳ አገሪቱ ፈተና ሆኖ ያለው አንዱ በአዋጅ 47/87 የተወረሰ ቤቶች ጉዳይ ነው። ይሄውም በወቅቱ በህጋዊ መንገድ የተወረሰና ለ50 ዓመታት ለማጠጋጠሙ መንግስት ሲያስተዳድራቸው የቆዩ ቤቶችን ግለሰቦች ያለአግባብ ነው የተወሰዱበትን ስሜት ወደ ፍርድ ቤት ሮመውለድ በክርክር ሂደትም የተወረሰበት ቅጽ ካልመጣ በሚል የመንግስትና የህዝብ ሃሳብ የሆኑ ቤቶች ወደ ግለሰቦች እንዲቆዩ አየተደረገ ይገኛል።

በሰላም ይህን አገልግሎት ለሚጠይቁ ጊዜ ቅጽ መውጣት አደግ በጣም አስፈላጊ ከመሆኑ አንዱ የሥራ ሂደት (ሥራዊት ምክር ቤት መስከረም 29 ቀን 2013 ዓ.ም. ባደረገው 8ኛ የፓርላማ ደመን 3ኛ ዓመት 1ኛ መደበኛ ጉባኤው ከአዋጅ 47/87 ጋር በተያያዘ ያሳለፈው ውሳኔ በስተቀመጥ ከተወረሰ ቤቶች በተለይም ቤቶች ከተወረሰበት ቅጽ 003 ጋር የተያያዙ ጉዳዮችን የሚፈቃድ አደግ በጣም አደግ ሆኖ እንዲተነተን። በመሆኑም ለዚህ ችግር ፈቺ ውሳኔ ምስጋናችንን እያቀረብን በየደረጃው ያለው መዋቅራችን እንዲጠቀምበት ለማስቻል የውሳኔው ቅጽ በሽጌ ደብዳቤ እንዲላክልን የተሰማረ የሥራ ትብብራችሁን በአክብሮት እንጠይቃለን።

ከሠላምታ ጋር

ሰነድ ደብዳቤ ለማግኘት
ሚኒስቴር ይጻፉ

ግልባጭ፡

- ለክብርት ሚኒስትር
- ለክብርት ሚኒስትር ዴኤታ/ቤቶችና ከተማ ልማት ዘርፍ
- ለቤቶች ልማት መ/ሪ ስራ አስፈጻሚ

ዘ/መ/ል/ማ/ር

ቁጥር: (ፊደል/ጊር) 5/1139
 ቀን: 5/21/2016

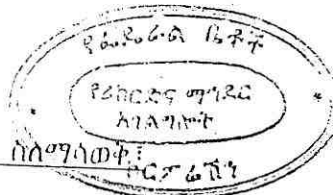
ለፌዴራል ጠቀላይ ፍርድ ቤት ውሳኔ ቁጥር 06/02/2016

አዲስ አበባ

ለፌዴራል ቤቶች ኮርፖሬሽን

አዲስ አበባ

06/02/2016

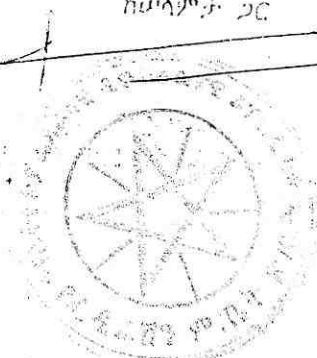

ጉዳዩ:- የምክር ቤቱን ውሳኔ ስለማሳወቅ

የኢ.ፌ.ዴ.ሪ. የፌዴሬሽን ምክር ቤት በኢ.ፌ.ዴ.ሪ. ሕገ መንግስት አንቀጽ 62 ንዑስ አንቀጽ 1 እና 83 ንዑስ አንቀጽ 1 በተሰጠው ስልጣን መሰረት ሕገ መንግስታዊ ክርክር ሲነሳ ሕገ መንግስቱን በመተርጎም ውሳኔ ይሰጣል።

የፌዴሬሽን ምክር ቤት ስልጣንና ተግባርን ለመከርከር በወጣው አዋጅ ቁጥር 1261/2013 አንቀጽ 22 ንዑስ አንቀጽ 1 እና አንቀጽ 30 መሰረት ምክር ቤቱ የሚሰጠው ውሳኔ የመጨረሻና አስፈጻሚ መሆኑን እንዲያምን ማንኛውም ሰው የፌዴሬሽን የክልል ፍርድ ቤቶች የፌዴሬሽን የክልል መንግስታት፣ የመንግስት ባለስልጣናት፣ መንግስታዊ ያልሆኑ አካላት የምክር ቤቱን ውሳኔ የማክበር፣ የማስፈጸምና የመፈጸም ግዴታ እንዳልባቸው ተደንግጓል።

በሰነዱ የፌዴሬሽን ምክር ቤት መመሪያ 23 ቀን 2013 ዓ.ም. 67 የፓርላማ የመገንጠያ ዓመት 17 መደብር ጉዞው የፌዴራል ቤቶች ኮርፖሬሽን ባቀረቡት የሕገ መንግስት ትርጉም አቤቱታ ላይ ከሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ የቀረበውን የውሳኔ ሃሳብ ተመልክቶ የሰጠውን የመጨረሻ ውሳኔ 10 ገጽ ከዚህ መሸኛ ደብዳቤ ጋር አባሪ በማድረግ የተላኩት ስለሆነ በምክር ቤቱ ውሳኔ መሰረት እንዲፈጸም አስታውቃለሁ።

ገልባጭ

- ለሕገመንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ አዲስ አበባ
- በፌዴሬሽን ምክር ቤት
- ለሕገ መንግስት ትርጉምና የውሳኔ አዲስ አበባ
- በፌዴሬሽን ምክር ቤት ጽ/ቤት
- ለሕገ መንግስት ትርጉምና የሕግ ሕገ መንግስታት ሕገ መንግስት አጣሪ ጉባኤ አዲስ አበባ

ቀን: 06/02/16

01111 6833

መደበኛ ጉባዔ

መስከረም 29 ቀን 2016 ዓ.ም

ተጠሪ:- ዶ/ር አብርሃም መደኔ

၁၀-၇-၆

ከደርግ መንግስት በመን በኋላ ጉዳዩን ለፕራይቲታይዝሽን ኤጀንሲ ባቀርብሞ ጉዳዩን ለማየት ስልጣን የሌላውን በማለት ዘግቷል። ይሁንና የሥራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር በ16/03/86 ለኪራይ ቤተት አስተዳደር በፃፈው ደብዳቤ ለክሱ ምክንያት የሆነው ቁጥር 677 ቤት የእኔ መሆኑን አረጋግጦ የይዘታ ማረጋገጫ ደብተር አንዲሰጠኝ ወሰነ። 1985 ዓ.ም በወጣው መመሪያ መሰረት እንዲሁምና ከቤቱ ከሚገኘው ኪራይ ላይ 60%

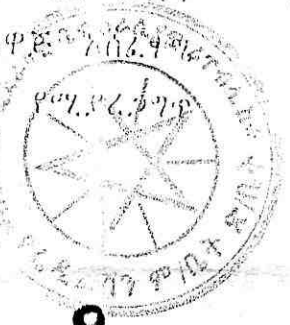
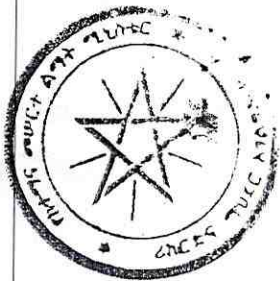

በዚህ መሰረትም ከቤቱ የሚገኘውን ኪራይ ሲከፈለኝ ኃባር፡፡ በኋላም በ2005 ዓ.ም. የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር ጥናት አድርጎ ቤቱ የእኔ መሆኑን አረጋግጧል፡፡ ነገር ግን የቤቱ የኪራይ ዘመን ሲያልቅ አመልካች ቤቱን ሊያስረክበኝ ስላልቻል በፍርድ ተገዶ እንዲያስረክበኝ ይወስነልኝ የሚል ነው፡፡

የአሁን አመልካች ተከላኝ በመሆን በሰጠው መልስ ለክርክር ምክንያት የነበረው ቤት በአዋጅ ቁጥር 47/67 አንቀጽ 12 (2) መሰረት መብቱ በሚኒስቴሩ ዐድቆ በጥጠሪ ስም የታደሰ የባለቤትነት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ወይም ካርታ እስካልተሰጠ ድረስ ከአዋጁ በፊት የነበረውን ካርታ ከክሱ ጋር አያይዘው ያቀረቡት የሰነድ ማስረጃዎች ተቀባይነት የላቸውም፡፡ ተጠሪ በስማቸው ውሃና መብራት መክፈላቸውም የቤቱ ባለቤት አያደርጋቸውም፡፡ ተጠሪ ቤቱን በአደራ ለሰራተኞቹው ሰጥተው ስለሄዱ ቤቱን መጠየቅ የሚችሉት ከሰራተኞቹው እንጂ ከአመልካች ስላልሆነ ክሱ ውድቅ እንዲደረግ በማለት ጠይቀዋል፡፡

የግራ ቀጥን ክርክር እና ማስረጃ የሰጠው የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ጉዳዩን ለማየት ስልጣን የሰጠው በማለት በመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ ዘግቶ የነበረ ቢሆንም ክርክሩን በሰበሰበ አቤቱታ የተመረከተው የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበሰቡ ሰነዶች የግራ ቀጥን ክርክር ሰጥቶ ተጠሪ ጉዳዩን ለማየት ስልጣን አለው ለተባለው ለፕራይቬታይዜሽን ኤጀንሲ አቅርበው ኤጀንሲው ስልጣን የሰጠው ማለቱ እየታወቀ በፍርድ ሊወሰን የሚገባው እና የቤት ባለቤትነት ጥያቄን ፍርድ ቤቱ ለማየት ስልጣን የሰጠው ማለቱ ተገቢነት የሌለው ስለሆነ ጉዳዩ እንደመፋለም ክስ አንዲመረመር ሲል ለሰር ፍርድ ቤት መልሶለታል፡፡

በዚህ መልክ ጉዳዩ የተመለሰለት የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የግራ ቀጥን ክርክርና ማስረጃዎች ከሰማ በኋላ ውሳኔ ሰጥቷል፡፡ ውሳኔውም የፕራይቬታይዜሽን ኤጀንሲ በ1992 ዓ.ም. የተጠረን አበቱታ መርምሮ ጉዳዩን ለማየት ስልጣን የሰጠው ብል ውድቅ አድርጓል፡፡ ኤጀንሲው ጉዳዩን ውድቅ ይደረገው አክራካሪው ቤት በአዋጁ መሰረት እንዲመለስ አልተፈቀደም አንዲታም የከብላይ ቤት ተብሎ መወሰዱን የሚያረጋግጥ ማስረጃ የለም ተማሮ ምክንያት ነው፡፡

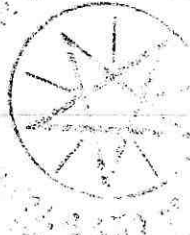
ከእነዚህ ማስረጃዎች መረዳት የሚቻለውም ቤቱ በአዋጁ የተወረሰ አለመሆኑን ነው። አመልካች ከሀገር አስከፈውበት ጊዜ ድረስ የቤቱ ሰው ሂብት የራሳቸው መሆኑን የሚያረጋግጥ ካርታ ያላቸው መሆኑን ነው። በተጨማሪም አመልካች በዚህ ቤት እስከ 1999 ዓ.ም በስማቸው መብራትና ውሃ ይክፍሉ ነበር።

አመልካች በመልሳቸው በቤቱ ላይ የነበራቸው ካርታ በድሮ ሰርዓት የተሰራ ነው የሚሉት መከራከሪያዎች ተቀባይነት የላቸውም ይልቁንም አመልካች ቤቱን በአዋጅ 47/67 ሂደት በመንግስት የተወረሰ መሆኑን የማስረጃት ሃላፊነት እያለበት አላስረዳም። ቤቱ በአዋጁ የተወረሰ መሆኑን የሚገልፅ ቅፅ በአመልካች በኩል አልቀረበም።

ቱጠራ ከ40 ዓመት በኋላ ቤቱን ዘአደራ ጥሎ ስለመሄዳቸው፣ ኮብላይ ስለመሆን አለመሆናቸው ወይም ቤቱ በወቅቱ ትርፍ ቤት ስለመሆን አለመሆኑ ምስክር መስማቱ ከተያዘው ጭብጥ ጋር አይገናኝም። ዋናው ጭብጥ ቤቱ በአዋጁ መሰረት ተወርሷል ወይስ አልተወረሰም የሚል ሲሆን ይዘን ጭብጥ ደግሞ ከቀረቡት ማስረጃዎች አንፃር ቤቱ አንዳልተወረሰ ተረጋግጧል በማለት ወስኗል።

ጉዳዩን በይግባኝ ቅሬታ የመረመረው የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ውሳኔውን በማፅናት ወስኗል። በመጨረሻም የፌዴራል መቶላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የገራ ቀጥን ይርክር ከሆነ በኋላ በቤቱ ላይ የከፈለውን ሚኒስቴር አከራካሪውን ቤት የቱጠራ መሆኑን አምኖ ደብዳቤ የፃፋቸው መሆኑን ማስረጃን ለመስማት እና ለመመዘን ስልጣን ባላቸው በሰር ፍርድ ቤቶች የተረጋገጠ በመሆኑ በውሳኔው የተፈፀመ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የለም በማለት ዘግቷል።

አመልካች ለጉባኤው ባቀረቡት አቤቱታና ቅሬታቸው በአቀጃ 47/67 የተወረሱ ቤቶችን በሚመለከት በተለይም ከአዋጁ ውጪ በህገ ወጥ መንገድ በመንግስት የተወሰዱ ቤቶችን አጣርቶ ለመመለስ በአዋጁ ቁጥር 110/33 መሰረት ስልጣን የተጠሰው ለፕራይቪታይዜሽን ኤጀንሲ ነው። ይህ ስልጣን በግልፅ ከፍርድ ቤቶች ተወስዶ ለሌላ በህግ የዳግጋች ስልጣን ባለው ለመንግስት አካል የተሰጠ ስልጣን ስለሆነ አንዲህ ዓይነት ጉዳዮችን ተቀብሎ ለማየት ፍርድ ቤቶች ስልጣን የላቸውም።

ነገር ግን በዚህ ጉዳይ ፍርድ ቤቶች ይህን ጉዳይ ተቀብለው ማየታቸው እና ውሳኔ ወይም ፍርድ መስጠታቸው በሕገ መንግስቱ አንቀፅ 37 (1) የተረጋገጠውን ፍትህ የማግኘት መብት የሚጥስ ነው፡፡

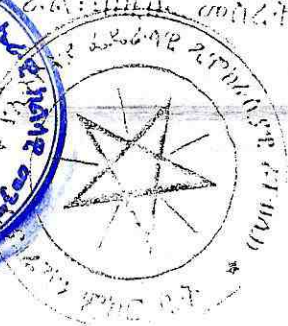
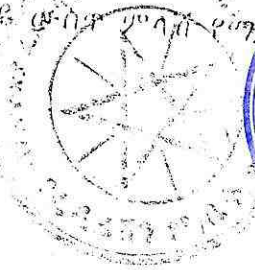
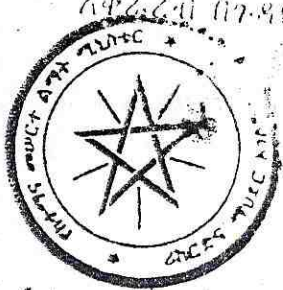
በሌላ በኩል አከራካሪው ቤት በመንግስት የተወረሰ መሆኑን አመልካች በማስረጃ ማረጋገጥ አለበት የሚለው የፍርድ ቤቶች አቋም እና ውሳኔም የፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ከዚህ ቀደም ከሰጣቸው በርካታ ውሳኔዎች ጋር የሚቃረን እና መንግስት ቤቶችን በአዋጅ አግባብ መውረሱን ለማሳየት የግድ ቅፅ 003 የተባለውን ሰነድ ማቅረብ እንደሌለበትና ሰነዱ ባለመቅረቡ ብቻ ቤቱ አልተወረሰም ማለት የማይቻል መሆኑ ሰበር ሰሚ ችሎቱ አሰጣጥ ውሳኔ ሰጥቷል፡፡

በተጨማሪም ተጠሪ ለክርክር ምክንያት በሆነው ቤት ላይ የይዞታ ማረጋገጫ ካርታ አለኝ የሚሉት ከአዋጅ ቁጥር 47/67 በፊት የተሰጠ ካርታ ሲሆን ይህ የይዞታ ማረጋገጫ በአዋጅ 47/67 መውጣት ምክንያት የመከነ፤ ዋጋ ያጣ መሆኑን የፌ/ጠ/ፍ/ሰበር ሰሚ ችሎት ከዚህ በፊት ውሳኔ ሰጥቶ እያለ በዚህ ጉዳይ ዝም ብሎ ማለት ሕገ መንግስታዊ የንብረት መብታችን ጥሏል፡፡ ስለሆነም በፍርድ ቤቱ ውሳኔ ላይ የሕገ መንግስት ትርጉም ይሰጠን የሚል ነው፡፡

ተጠሪ በበኩላቸው በጉዳዩ ላይ በሰጡት መልስ እና የሕገ መንግስት ትርጉም አስተያየት ለክርክር ምክንያት የሆነው ቤት በመንግስት የተወረሰ ስለመሆኑ አመልካች ማስረጃ አላቀረበም፡፡ በቤቱ ላይ የተሰጠኝ የባለቤትነት ማስረጃ አልመከነም፤ የሚመክንበት ህጋዊ ምክንያት የለም፡፡ ቤቱ ለተጠሪ አንዲመለስ ተወስኗል፡፡

አመልካችም ቢሆን ይህንኑ አምኖ ከራሱ ለተጠሪ ሲከፈል ነበር፡፡ ፍርድ ቤቶች ይህንኑ በተገቢው ማስረጃ በማግራት ቤቱ የተጠሪ ያልተወረሰ ቤት መሆኑን አረጋግጠውባቸዋል፡፡ ውሳኔ ስለሆነ የአመልካች የሕገ መንግስት ትርጉም ጥያቄ ተቀባይነት ያለውም ውድቅ ሊደረግ ይገባል በማለት አቅርበዋል፡፡

ጉዳዩ የአመልካችን የሕገ መንግስት ትርጉም አቤቱታ እና የተጠሪን መልስ ተገቢነት ካላቸው የሕገ መንግስቱ ደንጋጌዎች አንቀጽ 76 ምዕራብ ምዕራብ መሰረት ለውሳኔ ሃሳብ አቀራረብ በጉዳዩ ውስጥ ምሳሌ የሚቀርብ ነው፡፡

1ኛ. ከአዋጅ 47/67 ውጪ በህገ ወጥ መንግስት የተያዙ ቤቶችን እያጣራ ለባለቤቶቹ የመመለስ ስልጣን የማን ነው ? በአዋጅ መሰረት ቤቱ ለተጠሪ አንዲመለስላቸው ስልጣን ያለው አካል ወስኗል ወይ ?

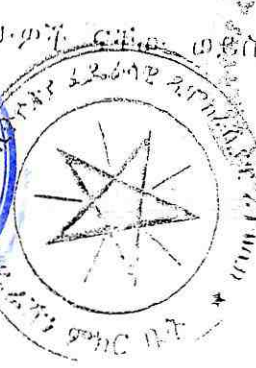
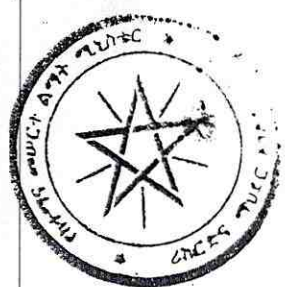
2ኛ. ከአዋጅ 47/67 ጋር ተያይዞ የፌዴሬሽን ምክር ቤት ከዚህ ቀደም ከሰጠው ውሳኔ አንፃር አመልካች ቤቱ አንዲመለስላቸው ያልተፈቀደ እና በፕራይቬታይዜሽን ኤጀንሲ አንዲመለስላቸው ሳይወሰን ቤቱን ሊመለስ ይገባል በማለት ፍርድ ቤቶች የሰጡት ውሳኔ ሕገ መንግስታዊን አንዴት ይታያል ? የሚል ነው::

የመጀመሪያውን ጭብጥ በተመለከተ ከአዋጅ 47/67 ጋር በተያያዘ አንድ ቤት በአዋጁ መሰረት የተወረሰ ነው ወይስ የተወረሰ አይደለም የሚለውን ለመዳኘት ስልጣን ያለው ማን ነው የሚል ሲሆን አመልካች እንዲህ ዓይነት ክርክሮችን ፍርድ ቤቶች ለመዳኘት ስልጣን የላቸውም በማለት አጥብቆ ተከራክረዋል::

በአ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 37 (1) እና 73 (1) መሰረት የዳኝነት ስልጣን የፍርድ ቤቶች ነው:: ይህ የፍርድ ቤቶች የዳኝነት ስልጣን በሕገ መንግስቱ አንቀጽ 37 (1) መሰረት ለሌላ የዳኝነት አካል በህገ ሊሰጥ ይችላል:: ነገር ግን በዚህ አግባብ ለሌላ የዳኝነት አካል እስካልተወጣ ድረስ ጉዳዩን ለመዳኘት ስልጣን የሚኖራቸው ፍርድ ቤቶች ናቸው::

ከአዋጅ 47/67 ጋር ተያይዞ በአዋጅ 110/1989 ተለይቶ የፕራይቬታይዜሽን ኤጀንሲ ተሰጥቶ የነበረው የዳኝነት ስልጣን ከአዋጅ 47/67 ውጪ በህገ ወጥ መንግስት በቀላጩ በመመሪያ እና በቃል ትዕዛዝ የተወሰዱ ቤቶችን እያጣራ መመለስ ነው:: በአዋጅ 110/89 ለኤጀንሲው ተሰጥቶ የነበረው ይህ ስልጣን እንዴት መተርጎም አለበት የሚለው መሰረታዊ ጥያቄ ነው:: ከዚህ አንፃር የአዋጅ ቁጥር 110/89 ዋነኛው ዓላማ ከአዋጅ ቁጥር 47/87 ውጪ በህገ ወጥ መንግስት የተያዙ ቤቶችን እያጣራ መመለስ ነው::

አዋጁ ከአዋጅ 47/867 ውጪ መንግስት በህገ ወጥ መንግስት አንድን ቤት ሊይዝ ስለሚችልበት ወኔታ የዘረዘረ ሲሆን ይህም በቀላጩ በመመሪያ እና በቃል ትዕዛዝ የሚሰጠው ወኔታዎች ናቸው:: ከዚህ አዋጅ ጋር ተያይዞ አንዱ የሚነሳው አከራካሪ ነጥብ በዚህ አዋጅ የተዘረዘሩት አንዚህ ወኔታዎች ተዘርዝረው የሚሰጡ ወኔታዎች ርዕሰ ይፍታዘረዛሉ ሌሎች ወኔታዎችን ይጨምራል የሚል ነው::

የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ጉዳዩን ፍርድ ቤቶች ማየት ይችላሉ ያለው በአዋጁ ከተዘረዘሩት እነዚህ ሁኔታዎች ውጪ በሌላ መንገድ ቤቶቹ ከአዋጅ 47/67 ውጪ ሊያዙ ይችላሉ በሚል ምክንያት ነው፡፡

ነገር ግን በአዋጁ ላይ ከተዘረዘሩት ሁኔታዎች ውጪ ያለውን ወይም ሊኖር የሚችለው ሌላ ሁኔታ ምን እንደሆነ አልተገለፀም፡፡ ይህ ባልሆነበት ሁኔታ በድፍኑ ከአዋጅ 47/67 ውጪ ቤቶች በአዋጁ ላይ ከተዘረዘሩት ሁኔታዎች ውጪ በሌላም ሁኔታ በመንግስት ሊያዙ ይችላሉ የሚለው ሃሳብ ተቀባይነት ያለው አይደለም፡፡ ስለሆነም በአዋጅ 110/89 ለፕራቪታይዜሽን ኤጀንሲ ተሰጥቶ የነበረው እና ከአዋጅ 47/67 ውጪ በመንግስት የተያዙ ቤቶችን የማጣራት እና የመመለስ ስልጣን የኤጀንሲው አንድ የፍርድ ቤቶች አይደለም፡፡

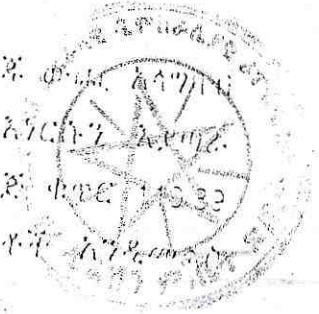
ስለሆነም ፍርድ ቤቶች ከአዋጅ 47/67 ውጪ በህገ ወጥ መንገድ በመንግስት የተያዙ ቤቶችን በሚመለከት ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ ተቀብለው ለማየት ስልጣን የላቸውም፡፡ አሁን በተያዘው ጉዳይም አመልካች አካራካሪው ቤት ከአዋጅ 47/67 ውጪ በመንግስት የተያዘባቸው መሆኑን ለኤጀንሲው አመልካቱ ኤጀንሲው አላገባብ በመንግስት የተያዙ አርመኖችን ተረጋግጦ እና ፍርድ አግኝቶ አያላ ፍርድ ቤቶች እንደ አዲስ ጉዳዩን ተቀብለው ማየት አልገባብ ነው፡፡

እዚህ ጋር ተያይዞ ሌላው አካራካሪ ነጥብ ለከርከር ምክንያት የሆነው ቤት በአዋጅ ቁጥር 47/67 በመንግስት ተመርጦ ወይስ አልተመረጠም፤ ቤቱ በአዋጅ ለመወረሱ ወይም ሳይመወረስ በሆነ ግብረጃ መረጋገጥ አለበት፤ ማስረጃውን የማቅረብ ግዴታ የማን ነው የሚል ነው፡፡

በመሰረቱ በአዋጅ 47/67 የተወረሱ ቤቶች የተወረሱት በአስፈፃሚው ወይም በፍርድ ቤት ውሳኔ ሳይሆን በሕግ አውጪ አካል በወጣ ህግ ነው፡፡ በህግ አውጭ አካል በወጣ ህግ የተወረሰ ቤት በፍርድ ቤት ወይም በአስፈፃሚ አካል ውሳኔ እንዲመለስ በአዋጁ የተደረገ ነገር የለም፡፡ ይመለስ በባል እንኳን በዚህ መልክ የተወረሰ ቤት ሊመለስ የሚችለው ሕግ አውጪው በሚያወጣው ሌላ ሕግ ወይም በአዋጁ ይህ ስለመፈቀዱ በግልፅ ሲደነገግ ብቻ ነው፡፡

በአዋጅ 47/67 ለስራና ቤት ሚኒስቴር የተሰጠው ስልጣንም ቢሆን ከአዋጁ ውጪ አላገባብ፤ በመንግስት ሳይወረሱ ነገር ግን በመንግስት የተያዙ ቤቶች ካሉ እነርሱን አላገባብ፤ እንዲመለስ ብቻ ነው፡፡ ከዚህ በኋላ ርዕዮታችንን ኤጀንሲ በአዋጅ ቁጥር 110/89 አንዲመለስ ብቻ ነው፡፡

በአዋጅ 47/67 ስልጣንም ቢሆን ከአዋጁ ውጪ አላገባብ፤ በመንግስት ሳይወረሱ ነገር ግን በመንግስት የተያዙ ቤቶች ካሉ እነርሱን አላገባብ፤ እንዲመለስ ብቻ ነው፡፡

ሳይሆን ከአዋጁ ውጭ አላግባብ በተለያዩ ምክንያቶች በመንግስት የተያዙትን እያጣራ አንዲመልስ ነው።
አሁን በተያዘው ጉዳይ አክራሪነቱ ቤት በአዋጁ መሰረት በመንግስት ሳይወረስ በህገ ወጥ መንገድ በመንግስት የተያዘ ስለመሆኑ በተጠሪ በኩል የቀረበ ማስረጃ የለም። ከላይ አንደተጠቀሰውም ቤቱ በህገ ወጥ መንገድ በመንግስት የተያዘ ስለመሆኑ ጉዳዩን ለማጣራት ስልጣን ለተሰጠው ለፕራይቪታይዜሽን ኤጀንሲ ቀርቦ ቤቱ አላግባብ በመንግስት የተያዘ ስለመሆኑ አልተረጋገጠም ተብሎ ውሳኔ የተሰጠበት ነው።

ቤቱ በአዋጁ መሰረት በመንግስት ሳይወረስ አላግባብ በመንግስት የተያዘ ቢሆን ኖሮ አመልካች እደገለፀው የፕራይቪታይዜሽን ኤጀንሲ ቤቱ በምን አግባብ ከአዋጁ ውጪ በሌላ ህግ ወጥ መንገድ በመንግስት አንደተያዘ የማረጋገጥ ስልጣን ነበረው። ይህ ባልሆነበት ሁኔታ ፍርድ ቤቶች ቤቱ ከአዋጁ ውጪ በምን አግባብ በመንግስት ከህግ ውጪ እንደተያዘ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ ቤቱ በአዋጁ 47/67 የተወረሰ አይደለም የሚለው መደምደሚያ ላይ መድረሳቸው አላግባብ ነው።

በአዋጁ 47/67 የተወረሰ ቤቶች ለመመዝገብ እና መረጃቸውን ለመያዝ የተለያዩ ቅጾች ስራ ላይ አንዲውሉ አዋጁን ለማስፈጸም ከወጣው መመሪያ መረጃቶች ይቻላል። በመመሪያው መሰረት የሚሞሉት አንደኛ ቅጾች ዓላማቸው የቤቶችን መረጃዎች መያዝና መሰል አንጂ የቤት ባለቤትነትና ቤቱ ስለመወረሱ አለመወረሱ አንደ በቂ እና ብቸኛ ማስረጃም የሚያገልግል አይደለም።
ነገር ግን ፍርድ ቤቶች ቅጾችን አክራሪነቱን ቤት በመንግስት ለመወረሱ ወይም ላለመወረሱ አንደ በቂ እና የመጨረሻ ማስረጃ በመውሰድ የሰጡት ውሳኔ የተሳሳተ ነው። ስለሆነም ቤቱ በመንግስት ከዛሬ 40 ዓመት በፊት በህግ ስለመወረሱ ለማረጋገጥ ቅፅ አልተረበም፤ ቅፅ አለመቀረቡ ደግሞ የቤቱን አለመወረሱ ያመለክታል የሚለው ደምዳሜ የተሳሳተ ነው።

ሌላው መታወቂያ ያለበት ጉዳይ አክራሪነቱ ቤት በመንግስት በአዋጁ መወረሱን ወይም አለመወረሱ ማስረጃቱ ያለበት ማን ነው የሚለውን ነው። ተጠሪ በመንግስት የተያዘባቸው ቤት አላግባብ የተያዘባቸው እና በአዋጁ መሰረት የተያዘባቸው ቤቶች ከሁሉም ተከራክረዋል።

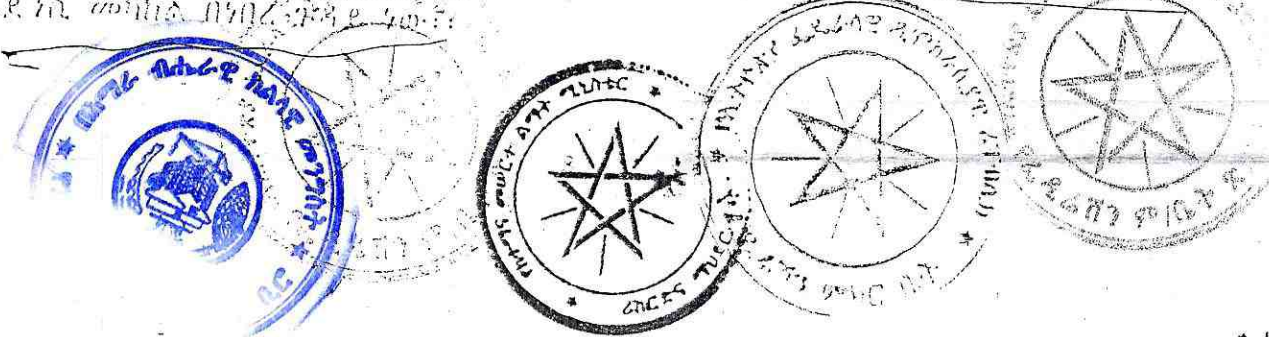
አመልካች ደግሞ ቤቱ በአዋጅ የተወረሰ ስለሆነ ለተጠሪ ሊመለስ አይገባም በማለት ተከላኝ ሆነው ተከራክሯል። በዚህ በግራ ቂኝ ክርክር ውስጥ አከራካሪው ቤት በአዋጅ 47/87 ተወርሷል ወይስ አልተወረሰም የሚለው ጭብጥ የማስረዳት ሸክሎ በሥነ-ሥርዓት ሀገራዊ መሰረት በምን ምክንያት ከከላኝ ወደ ተከላኝ አንደሚተላለፍ አልተገለፀም። ከዚህ አንፃር ተጠሪ ቤቱ በመንግስት በአዋጅ ያልተወረሰ ስለመሆኑ ማስረጃ አቅርበው ያረጋገጡት ነገር የለም።

ይልቁንም ፍርድ ቤቶች አከራካሪው ቤት በመንግስት የተወረሰ መሆኑን የአሁን አመልካች ማለትም ተከላኝ በቅድሚያ ማስረጃ አቅርቦ ማረጋገጥ አለበት በማለት ቀድሞ ጉዳዩን በማስረጃ የማረጋገጥ ግዴታን ከተጠሪ ወደ አመልካች ማዞራቸው አላግባብ ነው።

በአከራካሪው ቤት ላይ የባለሃብትነት ማረጋገጫ ሰነድን በሚመለከትም በፍ/ሕግ አንቀፅ 1195 መሰረት በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የይዞታ ማረጋገጫ ሰነድ ያለው እካል የቤቱ ባለሀብት አንደሆነ ግምት የሚወሰድ አንደሆነ ተደንግጓል። በዚህ ጉዳይ ውስጥ ተጠሪ ቤቱ በመንግስት ያልተወረሰ የገል ንብረታቸው መሆኑን ቢከራከሩም ይህን የሚያረጋግጥ ማስረጃ ስለማቅረባቸው ፍርድ ቤቶች አላረጋገጡም።

አመልካች በአቤቱታው አንደገለፀው በአዋጅ 47/87 መውጣት ዘጋጅ የቤት ባለሃብትነት መብትን የሚያረጋግጥ ሰነድ ማስረጃ መስጠት አንዳለበት እና ከዚያ በፊት የተሰጠው የሰነድ ማስረጃ ተቀባይነት የሌለው መሆኑን ከአዋጁ መረዳት ይቻላል። ከዚህ አንፃር ተጠሪ ያቀረቡት የሰነድ ማስረጃ ሳይኖር ወይም ማስረጃው በፍ/ሀግ አንቀፅ 1195 መሰረት ዘጋጂ ያልሆነ ማለትም በአዋጅ 47/87 ቀሪ የተደረገ፣ ተቀባይነት የሌለው ማስረጃ መሆኑን እየታወቀ ፍርድ ቤቶች ቤቱ የተጠሪ መሆኑን ያስረዳል በማለት ይህን ማስረጃ መሰረት አድርገው የሰጡት ውሳኔ አላግባብ ነው።

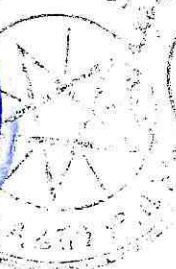
በሰብተኛ ደረጃ የተያዘው ጭብጥ በአዋጅ 47/87 በመንግስት የተወረሰ ቤቶችን በሚመለከት ከዚህ ቀደም የፈይረሽን ምክር ቤት የሰጠው ውሳኔ ነው። በጤነት እርዳታ እርባታና አንዳስተራ ውጤቶች አምራችና ባዜ አክሲዮን ማህበሩ እና በመንግሥት በቆሽ አጀንሲ መካከል በነበረ ጉዳይ ነው።

የፌዴራላዊ ምክር ቤት በ4ኛ ዓመት 1ኛ መደበኛ ጉባኤ በቀን 29/01/2011 ዓ.ም ባደረገው ስብሰባ በሰነዱ ውሳኔ በአገር አቀፍ ጀረጃ ከአዋጅ ውጭ በመንግሥት የተያዙ ቤቶችን አስመልክቶ ወደ ባለንብረቶቹ ለመመለስ ኤጀንሲ የተቋቋመ መሆኑን፤ ከአዋጅ 47/67 ውጭ ቤት ተወስዶብኛል የሚል ሰው ቤቱ የተፈቀደለት ከሆነ ወይም የፕራይቪታይዜሽን ኤጀንሲ ቤቱ አንዲመለስለት ካልተወሰነ በስተቀር ለረዥም ጊዜ በመንግሥት ቁጥጥር ስር ሆኖ ሲተዳደር የነበረ ንብረት ለአመልካች እንዲመለስ መወሰን ከጊዜ ርዝመት ጋር ተያይዞ ተአማኒነት የሌለው ማስረጃ እንዲቀርብ የሚያበረታታ በመሆኑ አንዲህ ዓይነት ቤቶች የመንግሥት እንደሆኑ ይቆጠራሉ ሲል ወስኗል፡፡

ስለሆነም በምክር ቤቱ ውሳኔ መሰረት ከዛሬ 40 ዓመት በፊት በመንግሥት እጁ የገባን ቤት በሚመለከት አመልካች ቅፅ ካላቀረበ ቤቱ በመንግሥት አንደተወረሰ አይቆጠርም የሚለው ከቅፁ ዓላማ እና ቆይታ አንፃር በምክር ቤቱ ውሳኔ መሰረት ተቀባይነት የሌለው ነው፡፡ በተጨማሪም ተጠሪ የቤቱ ባለሀብት መሆናቸውን የሚያሳይ ካርታ አልኝ በግልጽ ያቀረቡትን ካርታው የተሰጠው ከአዋጅ 47/67 በፊት በመሆኑ በፍዝግ አንቀፅ 1195 መሰረት ተቀባይነት የሌለው ነው፡፡

አከራካሪው ቤትም በመንግሥት ቁጥጥር ስር ሆኖ እየተዳደረ የሚገኝ ስለሆነና ተጠሪ ከአዋጅ ውጭ የተያዙ ቤቶች እያጣራ እንዲመለስ ስልጣን ወደ ተሰጠው የፕራይቪታይዜሽን ኤጀንሲ ጉያቸውን አቅርበው ቤቱ እንዲመለስላቸው ያልተወሰነላቸው በመሆኑ፤ የፌዴራላዊ ምክር ቤት ለረዥም ጊዜ በመንግሥት ቁጥጥር ስር የነበሩ ቤቶች አጣ ፈንታ አስመልክቶ ከሰጠው ውሳኔ አንፃር ጉዳዩን ስንመረምረው የፍ/ቤቱ ውሳኔ ከምክር ቤቱ ውሳኔ እና ከኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግሥት አንቀፅ 37 (1) ጋር የሚቀረን ነው፡፡ ስለሆነም የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በሰበር በመዝገብ ቁጥር 133707 ሰኔ 23 ቀን 2015 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግሥት አንቀፅ 37 (1) የሚጠስ ስለሆነ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግሥት አንቀፅ 9 (1) መሰረት ተፈፃሚነት የሌለው ነው፡፡ ስለሆነም የሕገ መንግሥት ጉዳዮች አዋጅ ጉባኤ ትርጉም ያስፈልገዋል በግልጽ ያቀረበው የውጭ ጉዳዮች ሚኒስትር ስለሆኑ ምክር ቤቱ በውጭ ጉዳዮች ሚኒስትር ወሳኔ ሰጥቷል፡፡

ቅዕዛዝ

1. የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የሰጠው ውሳኔ የተሸረ መሆኑን አውቆ በምክር ቤቱ ውሳኔ መሰረት እንዲያስፈጽም አስታውቃለሁ፡፡
2. የሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ ያቀረበው የውሳኔ ዘሳብ የጸደቀ መሆኑን እንዲያውቀው ግልባጭ ይደረጋል፡፡
3. የፌዴራል ቤቶች ኮርፖሬሽን ውሳኔው ደርሶት ተከታትሎ እንዲያስፈጽም ይደረጋል፡፡

